

הפורתח בכל יום..

הניוז היומי של דרשו.

Dirshu
דרשו ד' ועוזו
קרן עולמית לחינוך
ועידוד לימוד התורה

יום חמישי ז' אב תשפ"ב | דף היומי בבלי: כתובות כט | דף הכולל: כתובות סט.
דף היומי בהלכה: מ-אות מ' עד אות ס'.
מוסר: שמירת הלשון - פרק י"א 'וכדי לבאר' עד פרק י"א 'בואו וראו'.
קנין חכמה הלימוד השבועי: שער יחוד המעשה פרק ה' 'על כן היזהר שלא תטעה' עד 'וכאשר יתיאש ממך היצר..מצד אהבת השבח'

להצטרפות לקבלת הפותח בכל יום במייל: dirshu@dirshu.co.il

כשרבי שמואל סלאנט תרם כסף לילדי העיר העתיקה שרצו לבנות את בית המקדש - מסמך היסטורי מרתק | מה חשוב יותר מאמירת הקינות? | מיום שישי ועד מוצאי הצום - תמצית הלכות תשעה באב שחל בשבת | 2459

על דא ועל הא

**זלמן פנה לאשתו: רייזל, תגידי, אולי את זוכרת
משהו שנשרף? בית המקדש?... וגם היא השיבה
בשלילה. ואז לפתע אורו עיניו: רגע, מתי זה היה,
בתקופת תמוז-אב? אה, היינו אז בדאצ'ה!**

התוכחה הנוקבת של הבריסקער רב: "יש כאלו שבית המקדש יכול להישרף, והם בדאצ'ה"

היה משיב: "בוודאי שאני זוכר אותך, ראיתי את ה'מגיד' מגיע אליו", וכו'.

"ואת הרשב"א והרמב"ם אתה זוכר?" - "בטח שאני זוכר, ישבתי לידו בכיתה".

"ואת אביי ורבה אתה זוכר?" - "מה השאלה בכלל? אני זוכר שאנשים היו באים לגמ"ח של רבא ללוות כסף".

"ואת התנאים אתה זוכר?" השיב להם יענקל: "לא, את תקופת התנאים אני כבר לא זוכר, אבל אתם יכולים לשאול את זלמן, הוא יותר מבוגר ממני".

ואז הילדים באמת יצאו והלכו לביתנו של זלמן ושאלו: "זלמן, האם אתה זוכר את התנאים?" והוא השיב: "כן, בוודאי. אני זוכר שרשב"י ובנו יצאו מהמערה".

"ואת רבן יוחנן בן זכאי אתה זוכר?" - "בטח, אני עוד זוכר שהוא היה צעיר" וכו'.

בסוף השיחה המרתקת שאלו הילדים את זלמן: "מה אתה יכול לספר לנו מחורבן בית המקדש?"

בימים הסוערים של פרשיית 'ילדי טהרן', מרנן החזו"א והגרי"ז צוק"ל פעלו בקדחתנות בכמה מישורים, וליבם שנת דם רב כידוע. תקופה לאחר ששככה הפרשה, מרן הבריסקער רב צוק"ל פגש את אחד הרבנים שהיה שייך קצת לזרם אחר, ושאל אותו: מדוע לא שמעו אותך במשך כל ימי הפרשייה? הרי אתה רב פעיל וכו'.

אותו רב התחמק והשיב: וכי מה יכולתי לעשות, הייתי בדאצ'ה, לא הייתי באזור עקב חופשה.

הגיב ואמר לו מרן הבריסקער רב צוק"ל: אתה יודע מה אתה מזכיר לי? בבריסק היו שני זקנים מופלגים, שהתעסוקה היומית שלהם היתה לשבת ברחוב ולספר לילדים שהתגודדו סביבם את כל סיפורי ההיסטוריה בגוף ראשון. השומע את סיפוריהם היה נשמע לו שאותם זקנים חיים עלי אדמות כבר אלפי שנים.

לאחד הזקנים קראו יענקל, ושמו של הזקן השני היה זלמן. הילדים היו שואלים: "יענקל, אתה זוכר את ה'בית יוסף'?" והוא

זלמן פנה לאשתו: "רייזל, תגידי, אולי את זוכרת משהו ששרף, בית המקדש...". וגם היא השיבה בשלילה. ואז לפתע אורו עיניו של ר' זלמן: "רגע, רגע, מתי היה חורבן בית המקדש? זה היה בתקופת תמוז-אב? אהה... היינו אז בדאצ'ה!". סיים מרן הבריסקער רב זצוק"ל ואמר לאותו רב: "יש כאלו שבית המקדש יכול להישרף, והם בדאצ'ה..."

זלמן מנסה להיזכר בחורבן בית המקדש, והוא לא נזכר. בצר לו הוא השיב לילדים: "אינני זוכר את חורבן בית המקדש, מעניין כיצד זה קורה ואיך זה יכול להיות, אבל מה לעשות, אינני זוכר". שואלים אותו הילדים ותמהים מאד: "מה, אתה לא זוכר? הרי אתה זוכר הרבה יותר מוקדם מחורבן בית המקדש?" עונה להם זלמן: "נכון, דווקא משום כך זה ממש פלא, כיצד ייתכן שאינני זוכר."

עניינא דיומא - הלכות תשעה באב

מיום ששי ערב שבת חזון, ועד מוצאי הצום - תמצית הלכות תשעה באב שחל במוצאי שבת

Olivier Fitoussi/Flash90

**תמצית מסודר ובהיר של כל ההלכות הקשורות לט' באב החל במוצ"ש (נדחה)
החל מיום ששי ער"ש חזון, שבת חזון (ט' באב), מוצ"ש - צום תשעה באב, ועד מוצאי הצום**

(ועדיף לערבבן לפני השבת) ובכך אין כל חשש, כיוון שלא ניכר, וגם אין בזה בעיה של "מכין משבת לחול" (הגרי"א דינר).

כתב הרמ"א: "ונהגו שלא ללמוד בערב תשעה באב מחצות ואילך, כי אם בדברים המותרים בתשעה באב; ולכן אם חל בשבת אין אומרים פרקי אבות, וכן לא יטייל ערב תשעה באב". ואולם המשנה ברורה הביא שלהט"ז ניתן ללמוד בשבת כרגיל, גם כשחל תשעה באב בשבת, וכתב על כך: "ונראה שיש לסמוך על זה". והחזו"א הקפיד ללמוד בשבת אחר חצות רק דברים המותרים בלימוד בתשעה באב, וישנם דעות רבות בענין, ולכן נראה שאלו שמסוגלים ללמוד את הדברים המותרים ללימוד בתשעה באב, שכך ייעשו. אך אלו שקשה להם ללמוד נושאים אלו והם מעדיפים ללמוד את חוק לימודם הקבוע, שבדאי יש להם על מי לסמוך.

סעודה שלישית

אסור לאכול ולשתות לאחר שקיעת החמה. לפני השקיעה, אפשר לאכול הכל, כולל בשר ומעדנים, שתיית יין וכל טוב. המשנה ברורה כתב בשם המגן אברהם שצריך לשבת ולאכול בדאבון לב ולא בסעודת חברים, אך כתב שלדעת הבכור שור אם רגיל בכל סעודה שלישית לשבת עם חבריו, לא ישנה ממנהגו, כדי שלא ייחשב הדבר כאבלות בפומבי. ורבים נוהגים לשיר כרגיל שירי שבת גם בסעודה שלישית.

בסעודה שלישית עושים זימון בשלשה וראוי ליטול מים אחרונים לפני השקיעה, כדי שלא נצטרך ליטול מים אחרונים בזמן שבו לא נוטלים ידים. ואם לא נטל מים אחרונים לפני השקיעה, יטול ידיו כדיני הנטילה בתשעה באב.

מאת: הרה"ג רבי שמואל ברוך גנוט שליט"א

יום ששי- ערב שבת חזון

אפשר לטעום מעט ביום ששי ממאכלי השבת הבריאים, כדי לבחון האם התבשלו היטב.

בעל הקונה לאשתו פרחים לכבודה, בתורת מתנה, או כל מתנה אחרת - הרי לא יעשה זאת עד לאחר תשעה באב, כי זהו כמשה ומתן של שמחה (הוראת מרן הגרי"ש אלישיב זצ"ל. ועי' מג"א תקנ"ד כ"א, ושם מדובר גם בדברים קטנטנים, שהם אסורים רק בת"ב עצמו).

ביום ששי מותר לרחוץ פנים, ידים ורגלים במים חמים, ללא סבון, והרגלים לחפוף ראשם במים בכל ערב שבת, מותר להם לחפוף בלי סבון (רמ"א ומשנ"ב). ולה"חזון איש" מותר להסתבן בסבון (רבינו הגר"ח קניבסקי (שליט"א) זצ"ל).

הנוהגים לטבול במקוה טהרה בכל ערב שבת (ואינם מבטלים את הטבילה מפני עצלות או קור וכדומה), יכולים לטבול גם היום במים פושרים (משנ"ב).

שבת- תשעה באב (הצום נדחה)

אלו שחסר להם בגדים ליום ראשון תשעה באב, כתב הבן איש חי שיכולים ללבוש בגדים במהלך השבת, כדי שיוכלו ללבשם במוצ"ש או ביום ראשון כבגדים שכבר לבשו אותם. אך אין לומר במפורש בפה שלובשן לצורך ימות החול, משום 'מכין משבת לחול'.

"קלי צום" ושאר מיני ויטמינים וכדורים הנלקחים לחיזוק הגוף לקראת הצום, אינם "מאכל בריאים" ונועדו לחזק את הגוף, ולפיכך הורה הגר"ש ואזנר זצ"ל שאסור לקחתם בשבת שלפני הצום. אך ניתן לערבבם בתוך מאכל או משקה

זמן החלפת הבגדים והנעליים

ב"לוח ארץ ישראל" נכתב (ע"פ הרמ"א תקנג, ב) שכשחל תשעה באב במוצאי שבת, חולצים את הנעליים לאחר "ברכו" ונועלים נעלי תשעה באב. אך המנהג לומר "ברוך המבדיל" כחצי שעה אחרי השקיעה, (או 20 דקות, עד 45 דקות לאחר השקיעה, כל אחד כמנהגו בעניין זה) להחליף לבגדי ונעלי יום חול ולהגיע כך לבית הכנסת. אמנם גדולים וטובים, כהחזון איש והקהילות יעקב, הסירו את נעלי השבת רק לאחר "ברכו". וכן נכתב בשו"ת שלמת חיים להגרי"ח זוננפלד זצ"ל, ועוד רבים.

כשחולצים את הנעלים, יזהרו שלא לגעת בהן, כדי שלא יצטרכו ליטול ידיים. ואם נגעו בהן, ינקו בכל דבר המנקה (משנה ברורה), ויש הסוברים שיטלו ידים עד סוף קשרי האצבעות (מחצה"ש וכף החיים ועוד).

הבדלה במוצ"ש וברכת 'מאורי האש'

השנה לא עושים "הבדלה" במוצאי שבת, ולכן עלינו לומר "ברוך המבדיל בין קודש לחול", כדי להוציא את השבת. האנשים גם מבדילים בתפילת ערבית ('אתה חוננתנו') ואילו הנשים, שלא מתפללות ערבית, אומרות "ברוך המבדיל". אולם מן הראוי שהנשים יבדילו גם הם בתפילת ערבית, משום שעיקר ההבדלה ניתקנה לאומרה בתפילת ערבית.

מברכים במוצ"ש על נר הבדלה ברכת "בורא מאורי האש". עדיף שהבעל יברך על הנר ויוציא את אשתו ומשפחתו, ויכול לברך על הנר קודם לכתו לבית הכנסת (וכמובן בשעה שכבר יצאה השבת), וכאמור לעיל, המנהג המקובל הוא שמתפללים ערבית מעט מאוחר, כדי שנתארגן בבית לאחר צאת השבת, נאמר 'ברוך המבדיל', נעל נעלי בד ונברך על הנר. וכך הורה רבנו הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

מוצאי שבת ויום ראשון - תשעה באב שחל במוצאי שבת (נדחה)

צום לחולות, מניקות ומעוברות

ב"שולחן ערוך" נפסק שגם נשים מעוברות ומניקות צמות בתשעה באב. אך השנה תשעה באב הוא צום נדחה, ולכן כתב הביאור הלכה בשם הפוסקים (שבות יעקב ורבי עקיבא איגר), ש"חולה קצת ומעוברת שיש להם מיחוש קצת - מותרים לאכול". כך שכל אשה מעוברת שאינה חשה בטוב, יכולה מיד לאכול. ולדעת מרן הגר"ע יוסף זצ"ל - אשה מעוברת אינה צריכה לצום כלל, גם ללא מיחוש וכאבים, כיון שזהו צום נדחה. ואמנם מרן הגר"צ אבא שאול זצ"ל (אור לציון ח"ג פכ"ט) חולק על דברי הביאור הלכה בשם הפוסקים וסובר שאין שום הבדל בין צום נדחה לצום רגיל לענין חולים ומעוברות.

מותר למניקה לחדול לצום, כשיש צער לתינוק שאין לו מה לאכול, או ע"י שינוי בטעם החלב (ברכי יוסף תקנ"ד ה'). והאשה אינה צריכה להפסיק להניק בערב תשעה באב ולתת לו תחליפי

חלב, מטרנה וכדומה. אלא מניקה היא כהרגלה ואוכלת על פי דין בתענית כפי הצורך (אורחות רבנו ח"ב בשם מרן החזו"א), וכן הורה מרן הגר"ש ז' אורבך זצ"ל, (ספר הלכות בין המצרים להגר"מ קארפ, עמוד ק"כ). ובספר פסקי תשובות כתב כך בזה הלשון: בשם החזו"א מובא שהורה למניקות לשבור הצום כשהתינוק אוכל רק ממנה ואין לה די חלב, אף שאין סכנה לתינוק ואינו חולה כלל. וכן כשקיים חשש שיפסק חלבה מחמת הצום, מותר לה לשבור הצום ואינה צריכה לנסות לתת לתינוק תחליפים, כי לדעת הרופאים יש צורך גדול בחלב אם, וגם קיים חשש לקלקול המעיים, עקב שינוי מהזנת האם לתחליפים שונים. ויעוין שם שציטט מדברי הגר"י זילברשטיין ב"תורת היולדת" שלעניין יום כיפור מקלים ביונק רק עד גיל שישה חודשים.

אשה שאינה צמה, או שצמה עד הבוקר או הצהריים, צריכה להבדיל על בירה, מיץ תפוזים וכדומה, בעיצומו של "תשעה באב", אך אם שותה רק מים - אינה צריכה להבדיל. ואולם לדעת מו"ר הגר"ח קניבסקי (שליט"א) זצ"ל, ניתן לאכול אף בלי הבדלה, כי לא שותים יין כלל בתשעה באב, וגם אין היום "חמר מדינה". וילדים קטנים שאוכלים בתשעה באב, יכולים לאכול בלי הבדלה (שבט הלוי ח"י קע"ז ואורחות רבינו ח"ב קמ"ה).

נאסר עלינו להשתמש במוצרי סיכה של תענוג, ולכן אסור להשתמש בכל מוצרי הבושם והקוסמטיקה. ויש הכותבים שמותר להתזי חומר ריחני על הגוף כנגד זיעה וריח רע, (ראו ביאור הלכה תקנד ד"ה סיכה ובס' פסקי תשובות יד).

אסור לשאול בשלום אדם בתשעה באב, ולכן אין לומר 'שלום', 'בוקר טוב', וכדומה. אך מותר לאחל 'מזל טוב', שאינו בגדר של שאילת שלום האסורה (שו"ת שלמת חיים ח"ב קל"ב, שו"ת להורות נתן ח"ב ל"ז, ועוד).

אין לסדר את הבית, להציע את המיטות, לשטוף את הבית או להדיח את כלי השבת המלוכלכים, עד חצות יום תשעה באב. ולאחר חצות היום ישנם המקילים להדיח כלים במים קרים ולא במים חמים, וישנם הכותבים שצריך להימנע מלהדיח כלים, אלא רק כשצריכים את הכלים לארוחת מוצאי הצום, או לצרכי הילדים הקטנים או כשיש ריבוי לכלוך ובאים זבובים וחרקים, וכמובן שצריך לרוחץ כלים במים קרים (ועדיף עם כפפות גומי וכדומה, שאז אין חשש של רחיצת הידיים). והחל מחצות היום ניתן להכין את סעודת הערב. לאחר חצות מותר גם לנקות ולשטוף את הבית, וכך כתב החיד"א ז"ל בשם האר"י ז"ל: "במנחה בט' באב נולד משיח ששמו מנחם, ומזה הטעם לא מיחו חכמים על רבות בנות שאחר חצות מתעסקות בכל כוחן לכבד את הבית ולתקן המיטות וכיוצא בזה מתיקוני הבית, וזהו מנהג קדום לנשים וחיזוק חכמים ידיהם לקבוע אמונת הגאולה".

מוצאי תשעה באב - יום ראשון בערב

ישנם נוהגים ליטול ידיים כנטילת שחרית, מאחר שלא נטלנו ידים כראוי בבוקר (בן איש חי). להגר"א נועלים נעלים רגילות

בתחילת השבוע, ולכן מתחילים מברכת הגפן (מטה אפרים תרכד, ה ועוד).

השנה לא אוכלים בשר ושותים יין רק בליל מוצאי התענית, אך למחרת (יום שני) מותר לאכול בשר ולשתות יין. ולדעת ה'אור לציון', לספרדים מותר לאכול בשר ולשתות יין, מיד במוצאי הצום.

השנה מותר לכבס ולהתרחץ וללבוש בגדים מכובסים, מיד במוצאי הצום. ואף לשמוע מוזיקה ולנגן מותר (עיין שעה"צ תקנח, ד בשם הפרמ"ג), ויש המחמירים בשמיעת מוזיקה, עד למחרת בבוקר.

ומברכים "שעשה לי כל צרכי". והמשנ"ב הביא שהרבה אחרונים כתבו שיכולים לברך בבוקר, ולדעת הרבה פוסקים אי אפשר לברך ברכות השחר לאחר חצות.

רבים נוהגים לקדש הלבנה במוצאי תשעה באב, עדיף לאחר שיאכלו מעט ויחליפו את נעלי הבד כי בן דוד נולד במוצאי תשעה באב, ואנו מבשרים ללבנה ולנו, שעתידיה היא להתחדש.

השנה אנו עושים הבדלה, מבדילים על כוס יין אך לא על בשמים ונר. את היין ישתה המבדיל בעצמו, (שו"ע ומשנ"ב תקנ"ד בשם דגול מרובה). לא אומרים בהבדלה את הפסוקים "הנה ק-ל ישועתי" וכו', כי פסוקים אלו אומרים לסימן טוב רק

על דא ועל הא

"שמענו שרבי שמואל סלאנט קיבל סכום כסף גדול מחוץ לארץ לצורך החלוקה. כאשר ראינוהו נכנס ל'חצר', לקחנו את קופסתנו ורצנו אחריו. 'רבי שמואל, יש לך הרבה כסף, בבקשה תן לנו חלק שנוכל לקנות את מסגד עומר ולבנות שם את בית המקדש!'"

מסמך היסטורי מרתק מירושלים שלפני כ-120 שנה - מזכרונותיה של ילדה קטנה שהתגוררה ב"חצר של שרה ביילא" בעיר העתיקה

לקבל תשלום בעד עשיית מצוות, אבל מותר לקבל כסף בעד דברים שאינם בגדר מצוה; הנה, דמי חנוכה שלנו, לא נקנה עוד סוכריות בעד פרוטותינו.

"השגנו לנו קופסת בדיל קטנה, ור' ישראל שמעון הסופר כתב עליה "בעד בית המקדש". כל פרוטה שהרווחנו הלכה אל הקופסה. לא שאלנו זה את זה מה היא תרומתו, שותפים היינו, בעלי זכויות שוות, וכבוד היה לנו להקדיש כל מה שאפשר יותר למטרה קדושה זאת. רק בהסכמת כולם היה מותר ליחיד להוציא משהו מן הקופסה לצורך פרטי דחוף, אבל דרישה כזאת לא באה כלל, כי מה השוב יותר מאשר בנין בית המקדש?"

"חשבנו אולי גם חברינו הערבים יכולים לעזור לנו. גילינו לאחד מהם את תכניתנו והוא הבטיח לנו שישים את הדבר לפני אביו, דודו, וגם זקנו הפאשא. לדעתו אין הענין הזה קשה כל כך, ובני עמו יכירו את צדקת דרישתנו. הלא יש מקום על הר הזיתים די והותר לבנות מסגד חדש, ולפנות את המקום השייך למלך שלמה. 'גם המחיר', הוא אמר, 'לא יהיה ביוקר, כי על פי דין המקום הזה רכוש היהודים הוא'. עבדולא, שהיה קצת יותר גדול ממנו, עודד אותנו לא מעט.

"החלטנו לצאת בקריאה חמה לילדי ישראל בכל מקום שהם לעזור לנו במפעלנו. לא רצינו שרי ישראל שמעון הסופר יכתוב את המכתבים האלה, כי ספק הוא אם באפשרותו לבטא אותה המועקה שבלבנו, על כן עלינו ללמוד לכתוב מהר. המלמד התפלא מהתקדמותנו המהירה. קניתי מחברות כתיבה בעד כל ילד תמורת הכסף שקיבלתי מהורי לקנות לי כדור גומי. לא חשבתי שההוצאה הזאת היא פגיעה ב'קרן בית המקדש', כי

"כשהייתי בת ארבע שנים ראיתי פעם אחת את אמי יושבת על הרצפה בלי נעליים ודמעות בעיניה וספר בידה. היום הזה היה תשעה באב. היא ספרה לי על בנין בית המקדש הראשון, חורבנו ובנינו מחדש, וחורבנו גם הוא על ידי טיטוס הרשע, עד שאין לנו כיום בית המקדש; ד' העניש את טיטוס ושלח לו יתוש שזימזם תמיד באוזניו ובמוחו.

"בלילה ההוא נתעוררתי בפחד גדול, העירותי את הורי בצעקה שהזבוב של טיטוס נכנס באזני יען שאני מרגישה זימזום בלתי פוסק. אמי שפכה שמן חם באוזני והזימזום פסק, אבל לא המהומה במוחי. לא יכולתי לישון. שקט היה מסביב, מלבד צפצוף הצרצרים שנשמע מן החוץ. שאלתי את עצמי: מדוע מתאבלים על מאורע מחריד כזה רק יום אחד בשנה? איך אפשר לסבול את חורבן בית המקדש מבלי לעשות איזה דבר כדי לבנות אותו מחדש? לא! אסור לדחות ולאחר עוד!

"הבוקר אור ואני קמתי ממטתי בזריזות ומיהרתי ממקום למקום לפני שהנערים הלכו ללמוד, כדי להגיד לכל הילדים לבוא ולהתאסף אל הגבעה בענין דחוף מאד. אחרי שהסברתי להם את מצב הדברים, הסכים כל אחד שהחוב מוטל עלינו לבנות את בית המקדש מחדש. אבל איך מוציאים את הדבר לפועל? כלונו היינו בדעה אחת, שהדבר הראשון הוא לקנות את המסגד על שם עומר ואחרי כן לבנות במקומו את בית המקדש כפי שבנה אותו שלמה המלך. ומה אם הישמעאלים לא ירצו למכור את מסגדם? במקרה זה עלינו פשוט לטעון שאנו המחזיקים הקודמים במקום.

"ידענו שהדבר יעלה בהרבה כסף, על כן עלינו להתחיל בלי דיחוי לאסוף את הכספים. באיזה אופן נעשה את זה? אסור כמובן

תורה חדש על ידי ר' מאיר הסופר. מה חפצנו להנציח את זכר סבי רבי יעקב מרדכי בספר הזה, אלא שהקהילה כבר הקדישה ספר תורה לזכרו בטכס חגיגי, מכיון שכך החלטנו להקדיש את ספר התורה לזכרו הברוך של רבי יהודה הלוי האהוב עלינו ואשר מסר את נפשו לעלות לארץ הקדושה. לא תיארנו לנו שגם אם נמלא את הקופסה לא יהיה לנו עדיין כסף מספיק כדי לשלם בעד המפעל, המשכנו להמנע מסוכריות ולחסוך ולאסוף עוד.

"סתא שרה ביילה הציעה לנו למלא את החסר, והיא גם הבטיחה שהספר תורה יוקדש לזכרו של ר' יהודה הלוי כפי רצוננו היות ואנחנו היוזמים והמתחילים במצוה. המעיל שעליו יהיה כולו מעשה ידינו, עשוי ממשי ומקושט רקמה יפה ביותר.

"סוף סוף הגיע היום וספר התורה הושלם. כפי הנהוג השאיר הסופר מקום פנוי בספר למען אנשים שונים שיוכלו לכתוב איזה אותיות ולזכות במצוה של כתיבת ספר תורה, ביניהם היו רבי שמואל סלאנט, החכם באשי אלישר, כמה תלמידי חכמים מובהקים, בחורי ישיבה ובחורי בר מצוה אחדים. בשמחה רבה הובא ספר התורה לבית הכנסת...

"הילדים ערכו חגיגה מיוחדת... הורינו הגישו לנו בחגיגה זאת את כל אותם הממתקים שהתעלמנו מהם במשך זמן כה רב. היו שקדים צלויים מכוסי סוכר, אגוזים צלויים קטנים, סוכריות קשות, עוגות, איזה מרקחה חומה ועוד דברים.

"והמפעל שנפתח בבנין בית המקדש נסתיים בהכנסת ספר להיכל..."

(נ' אדלרבלום, זכרונותיה של בת ירושלים)

התעוררותם של ילדי ישראל תשמש לאותה המטרה. ולא רק הילדים; הגדולים צריכים גם כן להשתתף. אולי הם יכולים לוותר על העוגה שאחרי הקידוש בשבת? אולי יתנו החתנים לצרכינו את מתנות הדרשה שלהם, והכלות את תכשיטיהן?

"שמענו שרבי שמואל סלאנט קיבל סכום גדול של כסף מחוץ לארץ לצורך החלוקה - מדוע לא נשאל אותו שיתן לנו חלק הגון מזה? אמרנו ועשינו: כאשר ראינוהו נכנס אל החצר, ירדנו מן הגבעה, לקחנו את קופסתנו ורצנו אחריו. 'רבי שמואל סלאנט, יש לך הרבה כסף, בבקשה תן לנו חלק שנוכל לקנות את מסגד עומר ולבנות שם את בית המקדש!'

"הוא הסתכל בנו במבט שליו ולבבי, כנראה התרשם מרצינותנו, העביר את ידיו על עיניו בחשבו איך לטפל בדבר הזה. ודאי, חשב, אסור לשפוך מים צוננים על התלהבות טהורה כזאת, ומצד שני רצה להסביר לנו את המציאות כמו שהיא. וכך אמר: 'כן, ילדים, בית המקדש יבנה, ונבנה אותו כשהמשיח יבוא.'

"השיב ילד אחד: 'מדוע איננו יכולים לעזור קצת בינתיים? אולי המשיח יבוא במוקדם כשיראה עד כמה אנו מצפים לו? אולי יחדש ד' שנית את נס המכבים?' רבי שמואל פרש את ידיו כנגדינו וברך אותנו, אחר כך הוציא מג'ידי אחד (בערך שתי לירות) ושם אותו אל תוך קופסתנו. החכם באשי אלישר שם גם הוא מטבע אחד אל תוך הקופסה בכל פעם שפגש אותנו.

"כאשר היינו בני שש ושבע התחלנו להבין את הענין המסובך. לא חדלנו מלאסוף כסף, אלא ידוע ידענו שהמטבעות בקופסתנו לעולם לא יספיקו למלא תפקיד זה, על כן החלטנו להקדיש את הכסף שאספנו ושעוד קוינו לאסוף לכתובת ספר

יהלומים מגדולי ישראל

ענה ה'ישמח משה' לנכדו ואמר: "דע לך, שאינה דומה שמייעה לראיה. שאר הצדיקים שמעו על בית המקדש והחורבן, אולם אני ראיתי זאת בעצמי, ועדיין זוכר..."

עובדות מצדיקי הדורות על צער החורבן והציפיה לגאולה

אני אכיר את המצרי שהשאל לי כלי כסף וכלי זהב; ובמעמד הר סיני, לא זו בלבד שאני זוכרו לכל פרטיו, אלא אני אף זוכר מי עמד לצדי.

"בפעם השניה התנבאתי על החורבן וראיתי בעיני את בית המקדש נחרב. אין אפוא כל פלא בכך שאני מיחל ומצפה בכליון עינים לבנינו מחדש!"

בשנת תר"צ נסע הרה"ק בעל 'מנחת אלעזר' ז"ע לארץ-הקודש מתוך כוונה להיפגש עם הסבא קדישא הגה"ק רבי שלמה

הרה"ג רבי שמואל צבי גנץ שליט"א

כידוע מרעיש היה הרה"ק ה'ישמח משה' ז"ע עולם ומלואו על הגאולה שלימה. פעם שאל אותו נכדו ה'ייטב לב': "זייתי, מדוע אתה מרעיש עולמות בענין זה יותר משאר הצדיקים?" ענה ה'ישמח משה': "דע לך, שאינה דומה שמייעה לראיה. שאר הצדיקים שמעו על הבנין והחורבן, אולם אני ראיתי, ועדיין זוכרם."

והמשיך ואמר: "כבר הייתי פעמיים בעולם הזה, בפעם הראשונה הייתי בין יוצאי מצרים, ובפעם השניה הייתי ירמיה הנביא. ואני זוכר היטב כל דבר; אם יכניסוני אל הבית במצרים,

"סיפר לי כ"ק מרן אדמו"ר הרה"ק רבי ישראל אבוחצירא זיע"א, כי פעם אחת בעת עליית נשמה ביקש מאביו שברצונו לראות את משיח צדקנו. אמר לו אביו שלא יוכל לסבול, אך הוא התעקש שברצונו לראותו.

הביאוהו להיכל של משיח ופתחו קצת את הדלת, וראה את רגלו של משיח, ולא היה יכול לסבול בראותו את חברותיו ופצעיו, ומיד ברח משם. וכמובא בגמרא (סנהדרין צח ע"א) שהוא יושב על פתחו של רומי ומחולל ומדוכא בחבורות ופצעים".

מובא בספר 'תנובות ברוך', כי בימי הגאון בעל 'מגלה עמוקות' זיע"ע עשה חכם אחד שאלת חלום על קץ הפלאות, מתי יבא משיח, והשיבו לו מן השמים: "מישאל ואלצפן וסתרי" (שמות ו, כב). ובא החכם אל הגאון בעל 'מגלה עמוקות' שיפרש לו התשובה.

וכעס עליו הגאון זצ"ל ואמר לו: "איש אשר אינו מבין מה משיבין לו, האיך יעלה לבו לשאול שאלת חלום?!". ואמר הגאון בעל 'מגלה עמוקות' זיע"ע שפירוש התשובה הוא, כי על זמן הקץ נאמר - "ליבא לפומא לא גליא" (מדרש תהלים ט), וזאת השיבו לו: מי-שאל ואל-צפן וסתרי - דהיינו, מי ישאל על דבר שהקדוש ברוך הוא צפנו והסתירו.

אליעזר אליפנדרי זיע"ע ולפעול למען ביאת משיח וגאולת ישראל. באחת השיחות שהתקיימו ביניהם [יום פסח שני], ביקש ה'מנחת אלעזר' זיע"ע שלא יעמוד איש אתו בבית, כי רוצה לייחד את הדיבור עם הסבא קדישא לבד.

כמובן יצאו כולם, אך המקובל הגה"צ ר' אשר זעליג מרגליות זצ"ל אמר, שעמד מאחורי הפרגוד ושמע ששאל ה'מנחת אלעזר' את הסבא קדישא: "אימתי קאתי מר?" והסבא קדישא הסתובב והראה על הקיר שמאחוריו ואמר: "הנה זה עומד...".

שאל ה'מנחת אלעזר' זיע"ע: "מדוע הוא עומד 'אחר' כתלינו, ואינו נכנס?"

ענה לו הסבא קדישא: "מפני רשעים שבדור שעומדים בפתח ואינם נותנים לו לבוא". בקול חנוק מבכי שאל ה'מנחת אלעזר' זיע"ע: "האם גם אני נמנה בין המעכבים ח"ו?..."

(כ"ק אדמו"ר ממונקאטש שליט"א, דרשה בהיכל הישיבה - עש"ק חזון תשנ"א)

עובדה מסעירה פעם סיפר כ"ק אדמו"ר מ'שומרי אמונים' זיע"א ('אמרות טהורות' אלול תשס"ח, ע' תשנ"א):

ענינא דיומא

אינני יודע מתי תקראו את הדברים, האם בימי חמישי-שישי או ביום ראשון, אבל מי שיקרא זאת לפני תשעה באב, יגלה במהלך השבת שלא חידשנו כאן כלום...

האם יש מצוה לסבול בתשעה באב?

מתחת למזגן כמעט ולא הרגיש את הצום, מה דרגתו ומה מעלתו? אולם לפי האמת, מי שמכיר ומבין את מטרת הצום - חידד הגר"מ צדקה - מי שלמד את הרמב"ם או את המשנה ברורה בתחילת הלכות תעניות, מגלה שהעיקר הוא לא העינוי והסבל - עיקר התענית היא לא לסבול מצמא כבד עד כדי תסכול וערפול, אלא העיקר הוא התשובה.

"וכל אלו הימים, כל ישראל מתענים בהם מפני הצרות שאירעו בהם - כדי לעורר הלבבות לפקח על דרכי התשובה. ויהיה זה זכרון למעשינו הרעים ומעשה אבותינו שהיה כמעשינו עתה, עד שגרם להם ולנו אותן הצרות, שבזכרון הדברים אלו נשוב להטיב..."

"ולכן חייב כל איש לשום אל לבו באותן הימים ולפשפש במעשיו ולשוב בהן, כי אין העיקר - התענית... ו"אין התענית אלא הכנה לתשובה, לכן אותם האנשים שכשהם מתענים הולכים בטיוול ובדברים בטלים, תפשו הטפל והניחו העיקר".

הרב יהושע כהן

צום ט' באב. יושב לו אדם בחדר סגור, מתענה וסובל. החדר חם ולא ממוזג, הצמאון גדול והצום מעיק וקשה... לעומתו -

יושב לו בחור בישיבה או אברך בבית המדרש, מזגן טורבו מעל ראשו, פולט משב רוח קריר ונעים עד שהצום כמעט ולא מורגש. ספר שערי תשובה פתוח בסטנדר שמול עינו, והוא הוגה בו בלהט ובשפתים דולקות.

דוגמאות אלו זכינו לשמוע השבוע משמו של מרן הגר"מ צדקה שליט"א, ר"י פורת יוסף-גאולה, שהוסיף ושאל: "מי מהם עדיף???"

אם נשאל אדם מן השורה, מן הסתם הרבה יאמרו, בנחרצות, שודאי שאותו אחד שסבל בחדרו בחום, דרגתו גבוהה מאד, שכן הצום היה ממש קשה עליו, הוא התקשה לנשום מרוב צמאון וחום, אבל האברך הזה שישב ולמד שערי תשובה מול מאוורר או

אני לא יודע מתי תקראו את הדברים, בחמישי-שישי או ביום ראשון, אבל מי שיקרא את זה לפני תשעה באב, יגלה במהלך יום השבת שלא חידשנו כאן כלום, כי למעשה הדברים מפורשים מילה במילה בהפטרות שבת חזון. מיותר לצטט משם פסוק או שתיים כדוגמא, משום שזה המסר שזועק ובוהק מתוך ההפטרה כולה.

דברים מזעזעים ונוקבים אמנם, אבל זו תכלית היום, וזו תועלת הצום - לשים אותם על ליבנו, ולזכור שאין התכלית בעצם התענית אלא העיקר הוא: "רַחֲצוּ הַזְּכָּה, הַסִּירוּ רַע מֵעַלְלֵיכֶם", ואז נזכה ל"וְאֶשְׁיבָה שְׁפָטֶיךָ כְּבָרְאֲשֵׁנָה וְיַעֲצִיבְךָ כְּבַתְחֻלָּה. צִיּוֹן בְּמִשְׁפָּט תִּפְדָּה וְשָׁבִיָּה בְּצִדְקָה". בקרוב ממש!

כל זה הוא ציטוט מדברי המשנה ברורה (תקמט, א), אך שימו לב לסוף: "ומ"מ אין לפטור את עצמו בתשובה בלבד, כי ימים אלו הם מצות עשה מדברי הנביאים להתענות בהם". כלומר, נכון שהעיקר זה התשובה, אבל שלא תהיה הווא-אמינא שתשובה לבד יכולה להספיק, ולכן ראה רבנו המשנ"ב צורך להדגיש, כי יש עניין גם בעצם התענית. למדנו כי אין תכלית ימי התענית לגרום לאנשים ימי סבל ואבל, אין שום ענין ביום צום רק כדי להצטער ולבכות על העבר, אלא עיקר מטרת התענית ותכלית הצום והאבלות על ירושלים, אינם אלא כדי שמתוך כך נתבונן שכל החורבן נגרם כתוצאה מעוונותינו, ועל ידי כך נתעורר לפשפש במעשינו ולשוב בתשובה (ראה בשל"ה הק').

על דא ועל הא

"חשב ה' להשחית חומת בת ציון, נטה קו" - בעוד בית המקדש נחרב ונשרף, הקב"ה כבר סימן כביכול קו על רצפת הר הבית כדי לשרטט את מקומו של בית המקדש השלישי

4 נקודות על בין המצרים ותשעה באב עם המשפיע המפורסם הגה"צ רבי אשר לוסטיגמן שליט"א

ובדבריו אומר ה'אור לשמים' שימים אלו מסוגלים מאוד לפרנסה, ומאריך בעניין.

החסד שעשה עמנו הקב"ה כשהחריב את בית המקדש

הרבי ה'יסוד העבודה' מסלונים אומר דבר נורא, בדברותיו על 'שבת חזון'. הוא כותב שכשהקב"ה החריב את בית המקדש הוא עשה בזה חסד גדול מאוד עם בני ישראל.

ומבאר את דבריו, שכתוב 'סביביו נשערה מאוד', שהקב"ה מדקדק עם צדיקו כחוט השערה. כמו שראינו גם עם דור המדבר, שהם היו דור דעה והיו בדרגה מאוד גבוהה, ולכן גם החטאים שלהם גרמו לפגמים עצומים, וגררו עונשים חמורים מאוד.

לכן, כשהקב"ה רואה שאדם רוצה לחטוא חלילה וחס, הוא מוריד אותו מדרגתו, כדי שהחטא יהיה בבחינה נמוכה יותר, בדרגה פחותה יותר, וממילא גם העונש עליו יהיה קטן יותר.

וכאשר ראה הקב"ה שעם ישראל לא הולך בדרך הישר, ושכל דברי הנביאים והתוכחות לא עוזרים כדי להחזירם למוטב, הוא ראה שאין ברירה אלא להחריב את בית המקדש, מה שהוריד את המדרגה של עם ישראל למצב נמוך שפל, וכך הקלקול שהם גורמים פחות חמור, והעונש עליו קל יותר.

למה הקב"ה 'נטה קו' כשהשחית והחריב את בית המקדש?

רבינו ה'אלשיך' הקדוש שואל על הפסוק שנכתב במגילת 'איכה' "חשב ה' להשחית חומת בת ציון נטה קו לא השיב ידו

מדוע עושים סיום מסכת דווקא בימי בין המצרים?
החידושי הרי"ם מגור נותן טעם למנהג שנהגו לעשות סיומי מסכתות דווקא בתשעת הימים, ואמר, שהרי כתוב שאביי אמר "יתי ליי" וכו', שכשראיתי צורבא מרבנן שמסיים מסכתא עשיתי יומא טבא לרבנן. ובסעודת מצווה הרי יושבים יחד ומרבים את האחדות, וזה תיקון נפלא לחטא שנאת חנם שבגיני חרב בית המקדש ויצאנו לגלות. וב'מאור ושמש' מוסיף טעם אחר, שה'צירוף' של שם ההויה של חודש אב יוצא מהפסוק "הסכת ושמע ישראל היום הזה נהיית לעם", וחז"ל דרשו את המילה 'הסכת': "עשו כיתות כיתות בתורה", ואם כן בחודש אב יש עניין מיוחד לעשות סיומי מסכתות, שאז מתאספים ועושים כיתות כיתות בתורה, ובכך ממתיקים את הדינים הקשים השורים בימים אלו על עם ישראל.

ימי בין המצרים מסוגלים לפרנסה ולתשובה שלמה

בספר הקדוש 'אור לשמים' להרה"ק רבי מאיר מאפטא זיע"א, מובא שימי בין המצרים אלו ימים קדושים מאוד, ובכל שנה ושנה הם עולה מעלתם כי הם נתקנים יותר ויותר.

הוא מוסיף שימים אלו מועילים מאוד לתשובה, ומי ששב בהם בתשובה עושה 'חזקה' כביכול בקדושה, כי אמרו חז"ל שניתן לעשות חזקה על קרקע באופן של 'דייש אמצרא', וזה רומז לימי בין המצרים שבהם אפשר לעשות 'חזקה' בקדושה ולקנות קנייני קדושה גדולים בנפשו.

מבלע...", מה הפירוש נטה קו?

ומבאר, שכשאדם רוצה לבנות בית חדש, הוא מתחיל את המלאכה על ידי שרטוט שמשרטטים על האדמה, קו ועוד קו, ולפי השרטוט מתחילים לחפור יסודות ולבות בית. כך גם עשה הקב"ה לבית המקדש. בעודו מחריב ושורף את

בית המקדש כבר נטה הקב"ה קו וסימן כביכול על רצפת הר הבית, כדי לבנות שם את בית המקדש העתידי. ללמדנו, שגם בזמן חרון אפו הגדול, כשהשחית ולא חמל כביכול, הקב"ה לא נטש אותנו ולא עזבנו, אלא נטה קו והחל להיערך לבנייתו של בית המקדש העתידי.

הסיפור היומי

פעם אמר רבי אברהם אייזנבאך זצ"ל לאביו רבי חיים הערש זצ"ל, כי רצונו להניח תפילין בבוקר ת"ב, וענה לו: "זה ענין השייך ליחידי סגולה בלבד". והנה כעבור שנים בא אליו פעם בת"ב לפנות בוקר וציזח עליו להניח תפילין. והיה הדבר לפלא בעיניו...

בקודש היתה להיסגר בת"ב בחדר הספרים לזמן מועט, ומהנקב של מקום המפתח היו יכולים לראות איך שמניח תפילין. כששהה רבינו ב'שעראן ספרינגס' בקיץ תשכ"ד, אירע פעם אחת כשיצא מביתו ביחד עם ההויז בחור ר' מאיר דייטש, ובחוץ לא עבד ה'לעקטער' [=חשמל] ולא ראו שיש שם מדרגות, ורבינו ביחד עם הנ"ל נתקלו שם ונפלו על המדרגות. רבינו קיבל יסורים נוראים על רגלו, עד כדי כך שלא היה יכול לירד מהמטה, והמשב"ק הרה"ח ר' עזריאל גליק הגיע במיוחד לשם לשמש את מרן במצבו הקשה הלז.

היה זה ימים מספר לפני תשעה באב, והרגישו על רבינו שהוא אינו במנוחה כבר כמה ימים ולא יכלו להרגיע אותו. וסיפר ר' עזריאל, שלכל באי ביתו של רבינו היה זה לפלא למה רבינו אינו במנוחה, וראו בחוש שדבר נסתר מפריע לו. עד שעלה במחשבתו של ר' עזריאל, שהלא דרכו של רבינו להניח תפילין בת"ב בבוקר בצנעה כשאין רואה, וכעת הוא קשור למטתו ולא יוכל להניחו בצנעה כמנהגו בכל השנים; ומאידך, לספר לכל באי ביתו גם כן אין ברצונו, ודבר זה בוודאי אינו נותן לו מרגוע ומנוחה לנפשו הק'. בבוקרו של ת"ב צוה ר' עזריאל לההויז בחור ר' מאיר הנ"ל שיקח את התפילין דרש"י של רבינו ויניחו בתוך חדרו של מרן על הארון, ותיכף ומיד יהיה נעלם משם. והזהירו ר' עזריאל שלא יאמר לרבינו שום דבר שהוא אמר לו על דבר התפילין. ר' מאיר מילא את בקשתו ויעש כאשר צוה לו, ותיכף ברח מהמקום.

מיד נשמע קולו בקודש של מרן שקורא: "מאיר, מאיר, קום שוין אהער [=בא הנה מיד]. כשהגיע שאלו רבינו: "בת"ב בבוקר אתה מביא לי את התפילין להניחם? האיך יודע שאין מניחים תפילין בת"ב?"

כשראה ר' מאיר שאין בידו מה לעשות ויצטרך לגלות לרבינו דבר מה מהנעשה כאן, אמר לו שהרבנית קראה לו בדחיפות ותיכף יחזור, ובתוך דבריו יצא בזריזות מהחדר והלך לר' עזריאל לשאלו מה יעשה כאן, ומה יתרץ לרבינו. בלית ברירה אמר לו ר' עזריאל: לך לרבינו ואמור לו שאנכי

סיפר הרב אברהם ברח"צ אייזנבך (שליט"א) [זצ"ל] מעשה פלא, שפעם אמר לאביו שרוצה להניח תפילין בבוקר ת"ב, וענה לו אביו: זה ענין השייך ליחידי סגולה ולכן אין דעתי נוחה שתנהוג כמותם. הדבר חזר על עצמו כמה שנים, שאמר לאביו שרצונו להניח תפילין בתשעה באב בבוקר והוא לא הסכים, ולאחר מכן כבר לא בא לשאול את פיו על זה, כי ידע תשובתו מראש ולכן לא הניח בבוקר.

כעבור תקופה ארוכה בא אליו פעם אביו בתשעה באב לפנות בוקר וציזח עליו להניח תפילין. והיה הדבר לפלא בעיניו, מה נשתנה שנה זו משאר השנים.

והנה למרבה הפלא, בשנה זו לא הרגיש טוב במשך היום מחמת הצום, עד שהיו צריכין לשפוך עליו מים, ולאחר מכן הלך לביתו והתעלף, ולפני השקיעה ביקש שיביאו לו תפילין של רבינו תם. ואז זכה להבין השגחה פרטית מהי, שדוקא בשנה זו עלה בלבו של אביו שיצוה לו להניח תפילין בבוקר, כי אילו לא היה מניח תפילין בבוקר לא היה בכוחו לאחר הצהרים להתפלל כל התפלה מעוטרת בתפילין, ובקושי הצליח להחזיק מעמד להניח תפילין של ר"ת ('תפארת בנים').

עוד בענין זה מסופר על הגה"ק מסאטמאר זצ"ל (ספר תורת התמרים, מקובץ 'דמתה לתמר'):

אחד מהדברים הנסתרים שהיה רבינו עושה בצנעה הוא הנחת תפילין בבוקר של תשעה באב [עיין בשו"ע סימן תקנ"ה: נוהגים שלא להניח תפילין בת"ב שחרית וכו', ובבאר היטב כותב על זה: מהר"מ גלאנטי היה מניחם בביתו והיה קורא ק"ש ואחר כך היה הולך לבית הכנסת, כן כתב בשו"ת הלכות קטנות ח"ב סי' קל"ט. וכותב שכן מצא כתוב להאר"י ז"ל. ובשערי תשובה כותב בתו"ד: אך המקובל מהר"ש שרעבי היה מניח דרש"י ודר"ת בימי אבולו ובט"ב בבוקר, ואמר שהמעמיק בסודן של דבר יראה שכן עיקר]. אלו שזכו לשמש בקודש בתור 'הויז בחורים' מספרים, שדרכו

בעת הנסיעה על הספינה בחזרה לארץ ישראל בשנת תשי"ט, הייתי בכל יום מקפל את הטלית ותפילין של רבינו, ובת"ב אחה"צ כשלקחתי את הטו"ת לפני מנחה ראיתי שהתפילין לא היו מקופלים כמו שאני קפלתי אותם ביום אתמול, ונזכרתי בדברי אבי ז"ל שרבינו מניח תפילין בת"ב בבוקר בצנעה".
אמר לו רבינו: באמת חשבתי לעצמי עד היום הזה שאף אחד לא יודע מזה, חשבתי שאני יכול להחזיק דבר בסוד. אבל כעת רואה אני שנתוודע הדבר לרבים...

צווייתך לעשות כן. ואכן כשרבינו קרא שוב להבחור ושאלו שוב "למה זה הבאת לי את התפילין היום בת"ב בבוקר", ענה לו הבחור: "ר' עזריאל צוה לי כן". אמר לו רבינו: "אם כן לך לקרוא לו".

כשהגיע ר' עזריאל שאלו רבינו: "למה צוית לו להביא את התפילין היום?"

ענה ר' עזריאל: "אבי הרה"ח ר' ישע גליק מקראלי ז"ל סיפר לי שרבינו מניח תפילין ת"ב בבוקר; ושנית, מלפני חמש שנים

הסיפור היומי

ניגש רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל לאבי הילד ואמר לו: "עד שאתה מקונן על חורבן בית מקדשנו, קונן גם על חורבן נפשך..."

אהבת חנם בתשעה באב חשובה יותר מאמירת הקינות

סיפר הרה"ק בעל 'אמרי שאול' ממודז'יץ זצוק"ל: אא"ז זצוק"ל מקאזמיר סיפר, כי פ"א ראה לאיש אחד אשר בשעה שאמר הקינות בט"ב נגש אליו אחר וביקש ממנו שילך עמו לכתוב לו אגרת בענין נחוץ, והי' קשה לאיש לעשות אותו הדבר, כי איך מניח זה מפני זה.

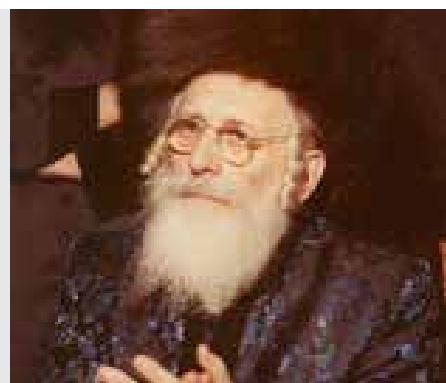
ואמר אליו: מה אתה מתאבל, על חורבן בית המקדש; ומפני מה חרב, על שנאת חנם; והתיקון הוא אהבת חנם, ונמצא זה הוא תיקון שכינה יותר ממה שאתה מתאבל (אוצרותיהם של צדיקים)

רבה של ירושלים רבי יוסף חיים זוננפלד זצ"ל ראה פעם אחת בתשעה באב כיצד יושב יהודי בבית הכנסת ומקונן על חורבן בית המקדש, ובאותו זמן ישב לידו בנו הקטן וקונן לפניו שהוא אינו מרגיש בטוב ורוצה לחזור לביתו, והאב עומד ודוחה את הילד מפעם לפעם כי רצה לסיים אמירת כל הקינות.

ניגש אליו רבי יוסף חיים זצ"ל ואמר לו: עד שאתה מקונן על חורבן בית מקדשנו, קונן גם על חורבן נפשך, שהרי מידת החסד היא בנין בנפש הישראלית, וכאשר אתה מתאכזר על בנך שאיננו מרגיש בטוב ואינך נענה לבקשתו להביאו הביתה, עליך לקונן על חורבן מידת החסד שבנפשך. (תפארת משה).

שבת חזון

האדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל נהג לומר מדי שנה בימי בין המצרים, שצדיקים וחסידים מימי קדם הנהיגו בביתם שבער"ש חזון ידליקו הנשים נרות קצת מוקדם ממה שרגילים תמיד

אמרות צדיקים על גודל מעלתה של שבת חזון

(הכרם, באבוב).

הרה"ק הרבי ר' העניך מאלכסנדר זי"ע אמר, ששבת חזון הוא השבת הגדול מכל השבתות, וזאת ע"פ הידוע כי השבת משפיעה על כל השבוע, וגם מה שאירע בכל השבוע הוא מכח השבת; והנה הדרך הוא שאם יאשם הבן לאביו עד שצריך לגלות מאתו, אזי

מרגלא בפומי דכ"ק מרן אדמו"ר מהר"ש מבאבוב זצוק"ל מדי שנה בשנה בימי בין המצרים, שצדיקים וחסידים מימי קדם הנהיגו בביתם שבערב שבת חזון ידליקו הנשים נרות קצת מוקדם ממה שרגילים להדליק בכל ערב ש"ק, וטעמם ונימוקם עמהם - מה שמבואר בספרי קודש גודל מעלתה ומדרגתה של שבת זו, וע"כ מקבלין אותה במוקדם כדי להרבות ולהגדיל את היום הקדוש ולמעט מן האבילות של שבוע שחל בו ת"ב (פרי

כולה היא 'רעוא דרעוין', עת רצון (לב שמחה, גור).

בספר 'תכלת מרדכי' (בערזאן) הביא ששמע בשם הרב הקדוש רבי אורי מסטרליסק זי"ע שאמר, שהתפלה בשבת חזון צריך לזוהר בה להתפלל בכוונה, כי היא מעלה את כל התפלות של השנה.

קודם שיגלה הבן מהאב, מחבקו ומנשקו ויבכו יחד האב והבן, ונפרדים אחד מחבירו דוקא על ידי בכי ונישוק, וכך נשאר כל אחד חקוק בלב חבירו ומחשבתם אדוקה זה בזה. זוהי גדולת שבת זו, שבה נפרדו בני ישראל מבית אביהם מארץ ישראל.

איתא מהרבי מלובלין ז"ל ששבת זו שבת חזון, כל השבת

עניינא דיומא

כשראה רבי יחזקאל את הבשר מוגש לשולחן, השכו עיניו. הוא רצה לצעוק: "בשר בערב ת"ב?! היתכן?" אך מיד נזכר בהבטחתו ונאלץ לשתוק. אולם כבר לא יכול היה להמשיך לשבת שם, וקם בחרי אף ויצא...

אחרי התפילה ראיתי שמכינים את השולחן ופורשים מפה של בשר. ועדיין חשבתי שאת הבשר לא יביאו, אולם לגודל תמיהתי הביאו גם בשר לסעודה. לא ידעתי מה לעשות, אבל לא הרהבתי לעשות כנגד צדיקים קדושים וגאוני ארץ שישבו שם ואכלו, ולא היה לי ברירה ואכלתי ג"כ. ותאמינו לי שהרגשתי כאילו מאכילים אותי סם המות.

"בסוף הסעודה התחיל הרה"ק מיערסלאב לזמר את הפיוט 'אדיר הוא יבנה ביתו' ונתלהב בשירתו במשך ב' שעות כשנהרי דמעה נשפכים מעיניו והמפה היתה כולה רטובה מדמעות. כשראיתי שאחרי סעודת בשר יכולים לזמר בצורה כזו, כבר נתיישב לי הכל" (ספר שמחת עולם - צאנז).

בנוסף אחר סיפור האדמו"ר רבי דוד משה רוזנבוים זצ"ל מקרעטשינעף:

הרה"ק בעל ה'דברי חיים' רצונו היה לנסוע פעם אחת בערב תשעה באב לרבי שמעון מיערסלאב. ראהו בנו ר' יחזקאל שינאווער שמתכוון הוא לנסיעה, ניגש אל אביו וביקשו שיקחהו עמו ליערסלאב. ר' חיים, בידעו שבנו הרר"י חריף וממולח ומדקדק על כל קוץ ותג של בעלי השו"ע והפוסקים, ובראותו איזה דבר שהוא נגד רצונו אז יתקיים שם מצב בלתי נעים, מכיון שלא יעבור בשתיקה על כל מה שיראו עיניו - לכן התחמק מלקחתו עמו. עמד ר' יחזקאל וביקש והתחנן לאביו בהבטיחו שלא יעשה מאומה ויהי מה, ור' חיים בכל זאת לא רצה לקחתו. ר' יחזקאל לא הרפה עד שלר' חיים לא היתה ברירה והסכים לנסיעה, אך בתנאי קודם למעשה שבשעה שיהיה שם לא יוציא הגה מפיו, ור' יחזקאל כמובן הבטיח.

כשהגיעו ליערסלאב יצא הרבי ר' שמעון לקראתם וקיבל פניהם. בהיכנסם לביתו נטלו ידיהם לסעודה הביאו לפניהם דגים ואכלו

סיפר לי הרה"ח ר' יחיאל שיחי' ששמע מהחסיד רבי בעריש דעמבינסקי זצ"ל, אשר כידוע שמע וקיבל ממנו הרבה סיפורים בדיוק נפלא, שבדרך נסיעתו של כ"ק אדמו"ר הזקן הרה"ק רבי יחיאל מאלכסנדר זי"ע לה'צאנזער רב' הרה"ק בעל דברי חיים זצ"ל [כידוע שבהיותו רב בטארטשין שלחו סוחר יין מוורשא למדינת הגר טאקאיי לתת הכשר על היין, ונסע דרך צאנז], עבר דרך העיר קראקא ושם היה הרב ואב"ד הגאון רבי שמעון סופר זצ"ל בנו של החתם סופר זצ"ל, הלך רבינו לבקרו, והוא עשה סעודה לכבודו של האורח מפולין, סעודה בשרית, למרות שזה היה בתשעת הימים.

שאל אדמו"ר הזקן את ר"ש סופר: קראקא רב, איה הסיום? [כנהוג אצל חסידים שעושים בתשעת הימים סיום על מסכת]. אמר לו ר"ש סופר: "נו, נו... כולם חשבו שכוונתו שזה עוד יגיע לקראת סוף הסעודה, ואכלו.

קודם ברכת המזון שאל שוב אדה"ז אפוא הסיום, ענהו רבי שמעון זצ"ל, כי אביו בעל החתם סופר פסק להלכה שסעודה שתלמידי חכמים מסובין בה הרי זו סעודת מצוה, ממילא לא היו צריכין לסיום (הרה"ח ר' אברהם דוד גוטמן הי"ו, ליקוטי רשימות ברוקלין תשס"ט; אוצרותיהם של צדיקים).

סיפר הרבי בעל 'שפע חיים' מצאנז זצ"ל, כי דודו זקנו הגה"ק משינאווא סיפר, שפעם בערב תשעה באב נסע חותנו הגה"ק בעל 'אריה דבי עילאי' ואחוזת מרעיו וביניהם הרה"ק הרבי ר' אשרל מראפשיץ אל הרה"ק רבי שמעון מיערסלאב זי"ע, וגם הוא נסע עמם. כשהגיעו אמר הרר"ש להרבנית שלכבוד האורחים החשובים תכין סעודת בשר.

וסיפר הגה"ק משינאווא: "לא האמנתי למשמע אזני שבערב ת"ב יאכלו בשר, וחשבתי שרק אמר כן ולמעשה לא יאכל, אבל

לארץ מתעלף באמרו המלים 'איכה, איכה ישב בדד'. קמה צעקה גדולה ובהלה נוראה בבית המדרש, כולם רצו אל הרר"ש ושפכו עליו מים מים וביקשו להשיבו מעלפוננו. ר' יחזקאל אף הוא נבהל ורץ להשיבו ולהקימו, ובקושי רב אחרי זמן מה הצליחו לעוררו ולהשיב רוחו אליו.

ר' יחזקאל בראותו כל זה ענה ואמר: אם חורבן ירושלים כ"כ טבוע בדמו עד שהתעלף בתחילת קריאת המגילה, א"כ דומני שרשאי היה לאכול בשר אפילו בערב ת"ב... (ספר אהל שמעון)

ואחרי זה הביאו מנות בשר לשולחן. ר' יחזקאל בראותו את מנות הבשר בערב תשעה באב חשכו עיניו, הוא רצה לצעוק: בשר בערב ת"ב?! היתכן? אך בו ברגע נזכר בהבטחתו ולא יכול לפצות פה, אך כבר לא היה ביכולתו להמשיך לשבת שם. קם בחרי אף מאת השולחן, יצא משם והלך לבית הכנסת ושהה שם עד רדת החשיכה.

לפנות ערב הגיעו ר' חיים צאנזער ור' שמעון יערוסלאבער לבית המדרש והתפללו מעריב, ואחרי התפילה ניגש ר' שמעון לקריאת מגילת איכה, וכשאך התחיל לומר איכה ישבה בדד נפל

פרשת השבוע

לאחר כל תוכחה היה מבקש סליחה. לאחר שנוף בתלמיד שסרח, היה שואל בחרדה בזה הנוסח: "האמת שהתוכחה הגיעה לך, אבל אולי הגזמתי קצת בניסוח? בטון? אנה סלח לי..."

זהירותו המופלגת של מרן בעל השבט הלוי זצ"ל בכבוד הבריות

היה תולה עיניים חרדות בבן שיחו, תופס בכף ידו החמה את ידו של התלמיד ומתחנן, בפשטות, מתחנן על נפשו: "הגזמתי בניסוח אה?"... וכן על זה הדרך.

עוד מספר הנ"ל שהיה קרוב לרבינו: בני שימש אותו שנים כגבאי, לפני חתונתו, כשנאלץ להיפרד מהתפקיד, ניגש אליו רבינו, תפס אותו בשתי ידיו, ושאלו ברוך: "אתה סולח לי אם פגעת בך במשהו?", "אבל הרבי מעולם לא פגע בי! אפילו לא פעם אחת!", השתומם הגבאי. רבינו מהרהר רגע: "יתכן שלא, אבל, הרי יתכן שהטרחתי עליך מעט יותר משנוקקתי... והרי סייעת לי מדי פעם לקום, ואולי קרה שנשענתי עליך יותר מדי... קצת יותר משנאלצתי, האם תסלח לי על הצד שהדבר קרה?", וכשניאות לסלוח לו, קרנו פני רבינו מאושר.

עוד מספר אותו אדם, שהיה מקורב לרבינו, ביטוי נוסף מעולם הידידות שלו: "בניתי דירה חדשה, רבינו הגיע לביתי לקבוע מזוזה. מזגתי, כנהוג, 'לחיים משקה', ברונפן עם מעט טופינים. רבינו עשה ברכה, וטעם מאותם מיני מגדנות. כשקם לצאת, שאל: 'האם בני הבית שלך נמצאים?' - 'נמצאים', השבתי. 'אני מבקש ממך, שתמסור לבני הבית שהעוגות היו טובות מאוד', בערה בו הכרת הטוב על העוגות שאכל..."

כואב את צערן של תלמידי חכמים

ליל פסח תשי"ח במעונו של המשגיח דישיבת פוניבז', הגאון ר' יחזקאל לוינשטיין. תקופת הצנע ששררה בזמן ההוא, מיררה את חיי היישוב בארץ, והעצימה את העוני המר, שהטיל בלאו הכי את חיתתו בסמטאות בני ברק. פניא דמעלי פסחא, השיגה הרבנית, רעיית המשגיח זצוק"ל, עוף אחד, שהיה אמור להספיק לכל בני משפחתה במשך כל שבעת ימי החג. החלה הרבנית להתעסק

אלה הדברים אשר דבר משה (דברים א, א)

פירש רש"י: "לפי שהן דברי תוכחות. ומה כאן כל המקומות שהכעיסו לפני המקום בהן. לפיכך סתם את הדברים והזכירים ברמו, מפני כבודן של ישראל".

רש"י מעלה על נס את רגישותו הרבה של משה רבינו ע"ה, בכך שהזכירים ברמו מפני כבודן של ישראל. דברי רש"י מתאימים עד מאוד לימים בהם אנו שרויים, ימי בין המצרים. אשר בימים אלו מוטלת החובה על כל אחד ואחד מישראל להרבות באהבת חינום, להיות אוהבין זה לזה, לכבד יותר זה את זה, ולהיות רגישים יותר האחד כלפי השני.

מיוחד במידותיו היה מרן בעל 'שבט הלוי' זצוק"ל. במיוחד ראו אצלו את הכבוד והאהבה שהוא רוחש כלפי כל אחד ואחד מישראל. גם כראש ישיבה לתלמידיו וגם כפוסק הדור, ראו את דרכו המיוחדת בהבנה וכיבוד הזולת, בלא הבדל בין חוג ועדה, כפי שהורו חז"ל: "שיהא שם שמים מתאהב על ידך". בשורות הבאות נגולל סיפורים נפלאים ומפעימים ממרן בעל שבט הלוי זצוק"ל. סיפורים אלו, אשר הובאו בספר "הפוסק", ימחישו היטב את מידת אהבת ישראל וכבוד הבריות, שהיו טבועים בדמו של רבינו עד יומו האחרון עלי אדמות:

לאחר התוכחה היה מבקש סליחה

סיפר אחד מהאנשים הקרובים ביותר לרבינו ז"ע: בחורי הישיבה אהבו שהוא מוכיח אותם על מעשיהם. וזאת מדוע? כי לאחר כל תוכחה, כל תוכחה ממש! היה מבקש סליחה. לאחר שנוף בתלמיד שסרח היה שואל בחרדה של ממש, וזה היה הנוסח הקבוע שלו: "האמת שהפסק (התוכחה) הגיע לך, אבל אולי הגזמתי קצת בניסוח? בטון? פראגיב מיר אנה סלח לי...", ואז

לא יהא עוף משלו לחג. מה עשה? ניגש בשקט, ללא אומר ודברים, למטבח, כשאני בינתיים מציץ מהצד, עטף את העוף המסופק והשליכו לפת. אח"כ פתח את המקרר הקטן וחיפש זמן רב עד שלבסוף מצא עוף אחר, והגישו לידי. 'תאמר למשגיח בשמי, שכמרא דאתרא אני אומר לו שחזרתי בי, ומותר לו לאכול את העוף בשלווה, ולקיים את שמחת החג כדבעי'. השליח ההמום והנרגש, לקח את העוף המוחלף ויצא מן החדר, ועוד מהשביל שמע את קולו הטהור של הגר"ש וואזנר, האומר לעצמו: "אוי לו לדור... שאי אתה יודע בצערן של צדיקים".

פועל להשכין שלום

סיפר בנו של רבינו, הרה"ח ר' יוסף צבי וואזנר שליט"א, סיפור נורא שהתרחש בבורו פארק לפני כ-13 שנה והיה עד לו מקרוב: יהודי חיתן בשעטור"מ את בנו, לאחר כשנה זכו הזוג הטרי לחבוק בן זכר. כעבור תקופה קצרה קרה משהו נורא לאותו תינוק. ריח נורא של בר מינן החל נודף מאותו תינוק רח"ל. בצר להם הלכו ההורים לדרוש אצל הרופאים. ואלה אמרו שאין הם מכירים שום תרופה ורפואה לתופעה המוזרה. ההורים המיואשים התרוצצו מרופא לרופא וניסו להרבות בסגולות לרפואת בנם, אך כלום לא עזר. לבסוף כתקווה אחרונה, נסעו לארץ ישראל כדי להיוועץ עם אבי, בעל שבט הלוי. כשנכנסו אל הקודש פנימה וסיפרו לאבי זצ"ל על המקרה המוזר עם בנם התינוק, תיכף שאל אבי, על שם מי קרוי הילד? השיב אבי הילד שהוא נקרא ע"ש הצד שלו, והוסיף: "על אף שהמנהג הוא לתת שם בילד הראשון אחר צד האמא, אך דא עקא שאני ואבי בסכסוך עמוק עם המחותן, ואף בחתונה עצמה כבר רבו ביניהם, ולכן לא רצינו לתת שם מהצד של האם". על אתר אמר להם אבי זצ"ל, כשהוא זועק מקירות לבו: "כשמחותנים רבים בניהם, ובפרט על נתינת שם לתינוק, נענשים בעונש כזה, רח"ל".

נבוך עד למאוד, שאלו: "ומה נעשה כעת?", אמר להם מרן זצ"ל: "דבר ראשון צריכים אתם לעשות שלום עם המחותן. שנית, צריכים אתם להוסיף שם לתינוק על שם צד אמו". הרבה ברירות לא נותרו להם, והם קיבלו על עצמם את הפסק. ועוד אמר להם שיתקשרו עכשיו מביתו, ויפייסו את המחותן, וכאן כעת במקום הזה תוסיפו לו עוד שם. וכך עשו, כשנחתו חזרה באמריקה כבר הספיקו להבחין שהריח הרע שנדף מהתינוק נעלם, והתינוק התרפא כליל...

במלאכת הבישול, לקראת החג הקרב ובא. לפתע נתעוררה שאלה לגבי כשרות העוף, לא הייתה זו שאלה הלכתית גרידא, זו הייתה שאלה האם יפלוש הרעב בחרבו השלופה למעונו של השרף... התארחתי במעונו של השרף בליל החג ההוא, סיפר תלמיד ישיבת פוניבז', שהיה גם קרוב לרב וואזנר. כששמע המשגיח שיש שאלה בעוף, סירב לקבל אחריות וביקש ממני לסור למעונו של רבינו עם העוף, שיכריע בנידון. נכנסתי למעונו של רבינו, הוא כבר החל בהכנות ל'סדר'. כששמע ששליח המשגיח אנוכי, זינק ממקומו בחדרת קודש, וליווה אותי לחדר אחר. נטל את העוף וזכוכית מגדלת, וניגש לסוגיה כאל שאלת חיים. מסתבר, שהשאלה שהתעוררה הייתה מן השאלות היותר מסובכות. הניח רבינו את העוף המבויש בקרן זוית, וקרא לעזרתו עשרות ספרי שו"ת ואחרונים, שנערמו על השולחן בזה אחר זה. בני הבית ממתינים שעה ארוכה לתחילת הסדר, אך רבינו מפלס דרכו בעב הענן של שאלת הכשרות. "ואז", סיפר השליח, "הרים רבינו את עינו, ולחש לי בחרדה גדולה: 'זה מן הסתם מזונו היחיד של המשגיח לכל ימי החג הא?'" - 'מזונו היחיד' אישר השליח. רבינו נאנח אנחה מרה, ולחש כשהכאב מציף את עיניו: "תלמידי חכמים שרויים בצער רח"ל... והרי יו"ט היום!".

הוא פתח שוב ספרי שו"ת ושוב דפדף ושוב נאנח, ואז אמר כך: "תגיד למרן המשגיח, שהעוף כשר לאכילה, אבל נו, יש בו שאלות שנאלצתי להתיר, תגיד לו כך בדיוק: 'העוף כשר לאכילה לכל אדם, אבל אדם גדול כמו המשגיח ראוי שיימנע מאכילתו'". "חזרתי לבית המשגיח", סיפר השליח, "ואמרתי לו דברים כהווייתן. הוא הרהר מעט, וביקש את עזרתי בשנית: 'אם לא קשה לך אנא ממך, חזור לביתו של המרא דאתרא, ושאל אותו מנין לו שאדם גדול אני?...' השתוממתי מאוד, ועזות נעורים שהייתה בי, הביאה אותי לשאול את המשגיח: 'למאי נפק"מ מניין יודע הרבי על גדלותו?' - 'בני הבית רעבים', השיב לי בפשטות, 'וחובת אכילת בשר ביו"ט חלה גם עלי. אני סומך על הגר"ש וואזנר כאורים ותומים, אבל חובה עלי לדעת מנין לו שאדם גדול אני. אם מפי השמועה וכדומה, אזי הבשר כשר גם עבורי, אולם אם יש לו ידיעה אמיתית על גדלותי, שאני לא יודע עליה, אני סומך עליו להטריף את הבשר'.

"חזרתי לבית הרב וואזנר, הוא הסתכל עלי שעה ארוכה בכאב, השפיל את ראשו ולחש לעצמו את המימרא: 'אוי לדור... שאי אתה יודע בצערן של תלמידי חכמים'. כאב לו שלמשגיח מפוניבז'

הרצאות, שיעורים וסיפורים בענייני החורבן מיוחד לתשעה באב

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2222-666 או *4992 (שלוחה 7/2/10)

במחשכים הושיבני: המנהג לכבות את האור בבית הכנסת בליל תשעה באב - המקורות, הטעמים והמנהגים

David Cohen/Flash90

מאת הרב ישראל יעקב פרבר והרב יהודה לייב שטיסל מח"ס 'המנהג'

נפלה עטרת ראשנו

ומצינו שבזמן הראשונים היה המנהג לכבות את הנר האחד שהיה דלוק, בעת שהגיעו לפסוק באיכה (ה, טו) 'נפלה עטרת ראשנו אוי נא לנו כי חטאנו' (אבודרהם), וכן המנהג עד היום אצל הספרדים (כתר שם טוב).

היעב"ץ בסידורו (מנהגי ת"ב דלת ב חלון א) צווח על מה שהתחדש בדורו שנפסדו ונתקלקלו כל המנהגים הראויים, שבני אדם מרבים בנרות בתשעה באב כאילו הוא יו"ט, וכן מצינו גם במנהגי וורמייזא (רסח הערה יא) שאין העם נזהרים בכיבוי הנרות אלא כל אחד מדליק נרות לעצמו.

המנהג אף בשחרית

המהר"ל כתב שיש נוהגים שלא להדליק גם בשחרית נרות, וכן נתפשט המנהג בהרבה מקומות ("טעמי המנהגים" אות תרלז). ורק בתפילת מנחה חוזרים להדליק את כל האור, כיון שבחינת האור שבבתי כנסיות בט' באב לעת מנחה הוא מעין ומהות האור שיתגלה בביאת בן דוד במהרה בימינו, וכידוע המובא בחז"ל שתשעה באב הוא יום לידת משיח בן דוד.

התאורה בבית

נוהגים לכבות התאורה גם בבית כדי שגם בבית תהא ניכרת האבלות על חורבן ביהמ"ק, וכמו שכתוב 'במחשכים הושיבני כמתי עולם' ("הליכות שלמה"). ויש שלא נהגו לכבות את האור אלא רק בביהכנ"ס, כיון שאומרים שם איכה וקינות, וכן נהג הגרי"ש אלישיב זצ"ל.

להארות והערות ניתן לפנות למכון "המנהג" במייל: hamenhog@gmail.com

מנהג ישראל למעט בנרות ובתאורה בליל תשעה באב בבית הכנסת, משום אבל וצער על חורבן ביהמ"ק, וכמו שכותב הריטב"א (פסחים נג): שכדאי הוא בית אלקינו למנוע עליו הדלקת הנרות בביהכנ"ס.

מקור המנהג הוא במדרש איכה (פרשה ג אות י), שאמר הקב"ה למלאכי השרת בעת החורבן: מלך המתאבל על בנו מה הוא עושה, אמרו לו, מכבה את הפנסים שבביתו. אמר להם אף אני אעשה כן. שנאמר, 'שמש וירח קדרו' והכוכבים אספו נגהם'. וכן כתב בזוהר הק' (פר' עקב דף ערב): ומכבין בליל ט' באב הורין ושרגין ויתבין כאבלים לאשתתפא בדוחקא דשכינתא.

נר בקריאת מגילת איכה

כתב הרא"ש שלא היו מכבין נרו של החזן, שבזמנם הוציא החזן את כל המתפללים ולא היו צריכים שאר האנשים לאור. ובזמננו שכל הציבור אומרים איכה וקינות בלחש יחד עם החזן, יש להשאיר אור שיספיק לכל הקהל. וכן כתב ה"טורי זהב" (תקנט, סק"ה) שצריך כל אחד מן הקהל לומר בעצמו איכה וקינות ולכן צריכים להדליק מספיק נרות שיוכלו האנשים לקרוא לאורם.

ויש שכתבו שכל המנהג לכבות את האור בליל תשעה באב הוא רק בכניסת הלילה בשעה שמתפללים תפילת ערבית, אבל בעת קריאת איכה וקינות יכול כל אחד להדליק נר שיוכל לומר מגילת איכה וקינות ("שיירי כנסת הגדולה").

המנהג בכמה קהילות בירושלים שאין מדליקין כלל את נורות החשמל בביהכנ"ס, רק כל אדם מדליק לעצמו נר קטן ואומר לאורו את מגילת איכה והקינות.

077-2222-666 או *4992

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

האם מותר לברך 'הגומל' בתשעה באב

משולחנו של הרה"ג רבי מרדכי הלוי שוורצבורד שליט"א מורה הוראה 'נאות שמחה' - מודיעין עילית

וכתב שיש לדמות ברכת הגומל למש"כ ה'שערי תשובה' (סי' תקנ"א סעיף ז') שמברכים הטוב והמטיב בתשעת הימים, ורק 'שהחיינו לזמן הזה' א"א לומר, ולכן יש לברך הגומל. והשי"ת יגמלנו חסדים טובים בישועת הכלל והפרט.

שאלה: רבים נוסעים במטוס ערב תשעה באב מהשיבות לבתיהם, והשאלה האם ביום תשעה באב ניתן לקבל עלייה ולברך הגומל בעשרה; וכן בשנה שתשעה באב חל בשבת, האם יש לברך בשבת תשעה באב ברכת הגומל. תשובה: ה'שדי חמד' מערכת תשעה באב הביא בזה דעות,

דקה מתוקה - 60 שניות מרתקות על הדף היומי

על איזה חידוש של החיד"א, כותב ה'בני יששכר' שכדבריו פסקו להלכה בבית דין של מעלה?

כתובות דף כט

מיתת בית דין

משם עד שמוחלים לו. (ב) עבר על מצות לא תעשה שאין בה כרת ולא מיתת בית דין ועשה תשובה, תשובה תולה ויום הכפורים מכפר. (ג) עבר על כריתות ומיתות בית דין ועשה תשובה, תשובה ויום הכפורים תולין ויסורין הבאין עליו גומרין לו הכפרה. (ד) במה דברים אמורים בשלא חילל את השם בשעה שעבר, אבל המחלל את השם, אף על פי שעשה תשובה והגיע יום הכפורים והוא עומד בתשובתו ובאו עליו יסורין, אינו מתכפר לו כפרה גמורה עד שימות, אלא תשובה יום הכפורים ויסורין שלשתן תולין ומיתה מכפרת].

(ופריו מתוק דברים סוף פרשת נצבים)

ה'בני יששכר' (חודש תשרי, ד', ל"ט-מ') מביא בשם החיד"א ז"ע: ארבעה חילוקי כפרה, לא נאמרו אלא לאחד ששב מיראה, אבל השב מאהבה, אין צריך לארבעה חילוקי כפרה, אלא מתכפר הכל בתשובה לבדה. וכמו כן, מי שעוסק בתורה לשמה, אינו זקוק לארבעה חילוקי כפרה.

ומסיים הבני יששכר: 'ולא נודע לי מקומו [מקורו] איה, אבל כיון שפסק כן רב גדול ומובהק בדורו בבית דין של מטה, פוסקים כן להלכה בבית דין של מעלה!'

[הכוונה למבואר ברמב"ם בהלכות תשובה (פרק א' הלכה ד'): (א) עבר אדם על מצות עשה שאין בה כרת ועשה תשובה, אינו זז

הרצאות, שיעורים וסיפורים בענייני החורבן מיוחד לתשעה באב

עכשיו בקו השיעורים של דרשו

077-2222-666 או *4992 (שלוחה 7/2/10)

תכין עצמך לכבוד שבת

קבל את 'גיליון 'לקראת שבת' שכבש את העולם היהודי
אצלך בתיבת המייל לפני כולם כל יום חמישי

סיפורים ופנינים מרתקים מחייהם של רבותינו הקדושים

להצטרפות נא שלחו מייל לכתובת

dirshu@dirshu.co.il

מאיזה גיל צריך לחנך את הילדים להישמר מאיסור לשון הרע?

הצטרפו אלינו ללימוד היומי בספר חפץ חיים

שליהודי אסור לעשות מעשה כזה, ולא בגלל שמונעים ממנו לעשות זאת.

אמנם כשהלשון הרע שמספר הקטן מזיק לאחרים - לכאורה יש להפרישו אף שלא מצד דין חינוך, כמבואר ברמ"א (חו"מ סי' שמת ס"ה) שיש למנוע קטנים מלהזיק ואף להכותם על כך.

ילדים שמספרים בבית מה שנעשה להם בכתה - דעת הגר"נ קרליץ שלפעמים יש צורך לתת לילדים לספר מה שעבר עליהם, והוא תועלת גדולה וחינוכית, אלא שכמובן אין להאמין אלא רק לשמוע דבריהם ולהרגיעם ולברר הדבר. וכשמגיעים לגיל שמבינים שיש איסור לשון הרע ורכילות, חובה לחנכם שאסור לספר לשון הרע, ולבאר להם מתי נחשב הסיפור לתועלת ומותר לספרו, וצריך חכמה גדולה לזה.

אכן לענין האם מותר למחנך להקשיב לילדים שמספרים בכתה ענינים שקורים בביתם, ופעמים רבות נשמע לשון הרע על מה שקורה בביתם, דעת הגר"ח קניבסקי שאין לו להקשיב כשאין בכך צורך.

בסעיף הנלמד היום בסדר הלימוד היומי בחפץ חיים, מעורר רבנו על החובה לחנך את הילדים ולהפרישם כבר מגיל קטן מאיסור זה. בביאורים ומוספים שבמהדורת 'דרשו' מביאים, כי מלבד מצות החינוך הכללית שיש בכל המצות, באיסור לשון הרע יש מצות עשה מיוחדת להודיע לבנים מעשה מרים ואיסור סיפור לשון הרע [ספר זכור למרים בשם הרמב"ן].

ולהלן מספר פרטים בחובת חינוך מיוחדת זו, מתוך המובא בביאורים ומוספים:

אופן חינוך הקטן לענין שמירת הלשון - כתב הגר"ח קניבסקי שמחנכים אותו לעיקר הענין, ואין צריך להכביד עליו בדיעת כל פרטי ההלכות.

הגיל שממנו חייב לחנכו - כתב במשנ"ב שהוא מזמן שהתינוק בר הבנה ומבין כשאומרים לו שאסור לעשות דבר זה. וגדר 'בר הבנה' הוא, אם לאחר שגער בו אביו ידע לפרוש מהאיסור גם שלא בפני אביו, שכבר יודע קצת מאיסור והיתר. והגר"נ קרליץ ביאר, שצריך שיבין שהסיבה שאסור לו לעשות זאת היא כיון

* תוכנית יומית מענייני דיומא
בהגשת הרב אברהם פוקס

* מידע כולל לנבחני דרשו על מועדי
המבחנים מסלולי הלימוד ועוד

* שיעורי משניות על מסכת
שביעית לתוכנית קניין שביעית

* שיעורי משנה ברורה לפי
סדר דף היומי בהלכה

* שיעורים על הדף היומי ועל כל
הש"ס ממבחר מגידי השיעורים

* שיעורים מבוארים בעיון לביאורי
תוס' על פי סדר הדף היומי

הכל במקום אחד

קו השיעורים של 'דרשו' *4992 או 077-2222-666

האזינו להרצאות, שיעורים וסיפורים בענייני החורבן מיוחד לתשעה באב עכשיו בקו השיעורים של 'דרשו'

"כל המתאבל על
ירושלים זוכה
ורואה בשמחתה"

הגה"צ רבי אלימלך בידרמן שליט"א

הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצ"ל

הגה"צ רבי אריה שכטר זצ"ל

הגאון רבי אליעזר טורק שליט"א

הרב שלמה לוינשטיין שליט"א

הרב מרדכי נויגרשל שליט"א

הרב מנחם שטיין שליט"א

קו השיעורים של 'דרשו' - לחייג, ללמוד, לדעת

חייגו: *4992 או 077-2222-666 שלוחה (7/2/10)

מאילו אותיות מורכבת האות מ'?

וחובה להקפיד ששתי הצורות תהיינה ניכרות, ולכן, אין לעבות את קו החיבור של שתי הצורות בראשן, באופן שלא יובחן בין גג ה"כ' לגג ה"ו', אלא יש לחבר את שתי הצורות באמצעות קו דק, כעין 'תג' שוכב. וכמו כן, יש להקפיד שהתחתית של צורת ה"ו' לא תגע בתחתית של צורת ה"כ'.

[משנת סופרים אות מ; ביאורים ומוספים דרשו, 1, 2 ו-4]

האות מ' בכתבת סת"ם, מורכבת מצורות האותיות כ' ו' - צורת האות כ' מימין, וצורת האות ו' משמאל - המחוברות בראשן. אולם, בשונה מהאות כ', אין לעגל את הפינה הימנית התחתונה של ה"מ', אלא יש לעשותה בזווית חדה. וכמו כן, בשונה מהאות ו', שעומדת בזקיפה, את צורת ה"ו' שבאות מ', יש להטות מעט באלכסון לשמאל.

מדוע נמשכת האות נ' באלכסון לימין?

ולמעשה, יש להטות את הקו היוצא מגג האות באלכסון לימין, ומשם למתוח את מושב האות לשמאל; ובאופן זה, המושב יהיה ארוך יותר מהגג, ומאיך, לא ימשך לשמאל יתר על המידה. ועם זאת, יש להאריך את המושב בצידו השמאלי, מעט מעבר לאורך הגג.

[משנת סופרים אות נ; ביאורים ומוספים דרשו, 3]

את האות נ' בכתבת סת"ם, יש לכתוב באופן שתחתית האות - המכונה 'מושב' - תהיה ארוכה יותר מגג האות, כדי שלא תראה כאות ב', או כאות כ', שבהן גג האות שווה באורכו למושב האות. אולם, אין להאריך את מושב האות יתר על המידה, כדי לאפשר כתיבת אות בצמוד לה; דהיינו, שאם לא יוכלו להצמיד לה את האות שלאחריה, תראה המילה כמחלוקת לשתי מילים, ותיפסל.

מהו הדיון המיוחד בנוגע לכתבת המילה 'פן'?

ונחלקו הפוסקים בנוגע לדיון האות נ' במקרה כזה: יש הפוסלים את האות, משום שאיבדה את צורתה מחמת סמיכותה לאות פ'; ויש מכשירים, מפני שאות הכתובה אינה נפסלת מחמת אות שבצידה; ויש המצריכים תיקון לכתחילה, ומכשירים בדיעבד.

[משנת סופרים אות נ; ביאורים ומוספים דרשו, 1]

צורת האות נ' הסופית בכתבת סת"ם, זהה לצורת האות ז', אך ארוכה ממנה. צורה זו עוררה את הדיון הבא: כפי שנלמד בעתיד, בסיעתא דשמיא, תחתית האות פ' יורדת אל מתחת לשורה, וכאשר האות נ' נכתבת בסמוך אליה, כגון במילה: 'פן', אזי אם ה"ן אינה ארוכה יותר מה"פ', למרות שהיא כתובה כתקנה, הקרוא עלול לזהות אותה כאות ז'; ובדוגמה הנ"ל, המילה תיקרא: 'פז'.

* האות כ' בכתובת סת"ם, מעוגלת בשתי פינותיה הימניות, העליונה והתחתונה. ואם אחת הפינות עשויה כזווית חדה, האות פסולה. (ויש חולקים).
* באותיות הסופיות הארוכות, יש להקפיד שאורך האות יהיה כפול מרוחבה. ובאות ך', יש להקפיד על כך במיוחד, משום שאם רגל האות אינה ארוכה דיה, היא עלולה להראות כאות ר'.
* האות ל' בכתובת סת"ם, מורכבת מצורות האותיות כ' ור'. ויש שכתבו, על פי הזוהר הקדוש, שהאות ל' היא כעין צורת אות ט' שנהפכה, וחלקה השמאלי נפתח והזדקר כלפי מעלה.

מה שלמדנו לפני מאה ימים:

מהו גודל הבגד החייב בציצית מדאורייתא?

שנער בר מצוה מתבייש לצאת בו, אף אם ניתן לכסות בו את ראשו ורוב גופו של ילד בן תשע, אין לברך עליו. (וראה במקורות, בנוגע לדעת החזון איש).

ובגד שאינו ראוי לכסות את ראשו ורוב גופו של ילד בן תשע, אך אנשי המקום לובשים דרך קבע בגד במידה כזו בצאתם לרחוב - יש שנראה מדבריהם, שבמקום זה הבגד חייב בציצית, ויש חולקים. [שו"ע טז, א, משנ"ב א-ד, וביה"ל ד"ה ואז; ביאורים ומוספים דרשו, 3, וראה שם, 4]

לדעת השולחן ערוך, בגד בן ארבע כנפות שלא ניתן לכסות בו את ראשו ורוב גופו של ילד ממוצע בן תשע, אינו חייב בציצית מדאורייתא.

ולדעת הרמ"א, גם כשניתן לכסות בו את ראשו ורוב גופו של ילד בן תשע, אין הבגד חייב בציצית מדאורייתא, אלא כאשר על פי הנוהג המקובל במקום, נער ממוצע בן שלוש עשרה אינו מתבייש לצאת באקראי לרחוב - ולפחות לעמוד בפתח ביתו הפונה לרחוב - כאשר הוא לבוש בבגד זה. וכן דעת אחרונים רבים, שבגד ציצית

הלוח היומי

ז' מנחם אב | רבי שלום נח ב"ר משה אברהם ברזובסקי זצ"ל, מסלונים, בעל נתיבות שלום

ובחדש החמישי, בשבעה לחדש-היא שנת תשע-עשרה שנה (ג' של"ט), למלך נבכדנאצר מלך-בבל, בא נבזראדן רב-טפחים, עבד מלך-בבל-ירושלם. וישרף את בית ה' ואת-בית המלך, ואת כל-בתי ירושלם ואת-כל-בית גדול, שרף באש. ואת-חומת ירושלם, סביב נתצו כל-חיל כשדים, אשר רב-טפחים. (מלכים בעל פרק כ"ה)
בשנת קנ"א, נרצחו עקדה"ש כ-4000 יהודים בגטו סיבליה שבספרד, ע"י ההמון המוסת.

יארצייט:

תקנ"ה: רבי ישכר דב בער ב"ר אריה יהודה לייבוש מזלאטשוב זצ"ל בעל מבשר צדק.
תר"ע: רבי משה ב"ר עמרם גרינוולד זצ"ל, אב"ד חוסט-הונגריה ועוד, בעל ערוגת הבושם, עולת תמיד, מגדלות מרקחים ועוד.
תרפ"ו: רבי שמחה בונם ב"ר שמואל עהרנפלד זצ"ל, אב"ד מטרסדורף, בעל מענה שמחה.
תשל"ו: רבי חיים יוסף ב"ר בן ציון הלוי דינקלס זצ"ל, בעל אמונת יוסף, דעת יוסף.
תשל"ט: רבי משה ב"ר אברהם אליעזר טשינגל זצ"ל, בעל מבקשי השלמות.
תשנ"ט: רבי שמואל ב"ר יצחק אייזיק הכהן ינקוביץ זצ"ל, רב קריית קאליב בראש"ל צ.
תש"ס: רבי שלום נח ב"ר משה אברהם ברזובסקי זצ"ל, מסלונים, בעל נתיבות שלום.
תשס"ז: רבי דב מאיר ב"ר אליהו צבי קרויזר זצ"ל, ר"י פרשבורג וסקווירא, בעל דבר המלך.
תשע"ה: רבי מרדכי עמרם ב"ר בנימין זאב יעקבזון זצ"ל, משגיח ישיבות בית ישראל-רוז'ין ותפארת ציון.

יתכן שתפילתך תביא את המשיח

כתב ה"מסילת ישרים": ויתפלל תמיד על גאולת ישראל ושישוב ויתעלה כבוד שמים, ואם יאמר אדם מי אני שאתפלל על הגלות וירושלים, המפני תפילתי יכונסו הגלויות? תשובתו בצידו: לפיכך נברא האדם יחידי, כדי שכל אחד יאמר בשבילי נברא העולם. (מסילת ישרים פרק יט)

נשתדל להרבות בתפילה על בנין ביהמ"ק ולא נולזל בשום תפילה כי יתכן שהתפילה שלי, היא זו שתכריע את הכף ותביא את הגאולה.

הדדע הדדע הדדע

מענה לשאלות ב'דף היומי בהלכה'
גם באמצעות הדואר האלקטרוני

ניתן להפנות לשאלות בסימן 'לב'
לכתובת daf5609000@gmail.com
והרבנים המשייבים ישתדלו לענות בהקדם לכל פונה

לתשומת לבכם: התמונות המוצגות כאן יש עליהם זכויות יוצרים ואין להשתמש בכל שימוש שהוא ללא היתר בכתב

העלון מופץ לזיכוי הרבים, אנא הימנעו מקריאה בשעת התפילה וקריאת התורה

דרשו | רח' הקבלן 45 ירושלים | 02-5609000 | לשאלות ופניות בכל נושא: dirshu@dirshu.co.il